

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI QO'MITASI**

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI SOHASIDAGI KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA
ULARNING MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI**

Ro'yxatga olindi:

№ IXT 1093

«26» 03 2026-yil

Bilim sohasi: sog'liqni saqlash

**O'TA XAVFLI YUQUMLI KASALLIKLAR LABORATORIYALARI
LABORANTI**

ixtisoslashitirish kursi

O'QUV DASTURI

(o'qish xajmi - 288 kredit)

Toshkent – 2026

TUZUVCHILAR:

- Kurbanov B.J. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi rais o‘rinbosari, t.f.d.
- Mirzabaeva S.A. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi, Respublika o‘lat profilaktika markazi tashkiliy-uslubiy bo‘limi uslubchisi
- Mirzabaev D.S. Sanitariya-Epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi, Respublika o‘lat profilaktika markazi direktor o‘rinbosari, t.f.n.
- Madaminov M. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi, Respublika o‘lat profilaktika markazi laboratoriya mudiri
- Yodgorov O‘.A. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi direktori, PhD
- Matyakubov M.B. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi bo‘lim boshlig‘i, PhD

TAQRIZCHILAR:

- Tursunova D.A. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi, vaksinalar logistikasi va immunoprofilaktika bo‘lim boshlig‘i, t.f.d.
- Xamzayeva N.T. Toshkent davlat tibbiyot universiteti Epidemiologiya kafedrasida katta o‘qituvchisi, PhD

O‘quv dasturi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi Kuzatuv Kengashida ko‘rib chiqilgan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

2026-y « 23 » yanvar, bayonnoma № 1

Kengash raisi

O‘.A.Yodgorov

O‘quv dasturi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi Uzluksiz tibbiy-farmatsevtik ta‘lim Portalining Muvofiglashtiruvchi kengashida tasdiqlangan.

2026-y « 26 » oktabr, bayonnoma № 6

Kengash raisi

X.A.Akilov

Kirish

“O‘ta xavfli yuqumli kasalliklar laboratoriyalari laboranti” nomli ixtisoslik o‘quv dasturi karantin va o‘ta xavfli yuqumli kasalliklarda laboratoriya ishi yo‘nalishda faoliyat olib borayotgan laborantlarni har tomonlama yetuk, ijtimoiy-gumanitar, umumkasbiy fanlari bo‘yicha yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlariga erishish, ular faoliyatini yanada takomillashtirish, karantin va o‘ta xavfli yuqumli kasalliklar bo‘yicha yangi nazariy bilimlarni amaliy kunikmalar orqali mustaxkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

Mutaxassislik fanlari blokida “Karantin va o‘ta xavfli yuqumli kasalliklarda zamonaviy tekshirish usullari” bo‘yicha tegishli mavzular kichik modul shaklida qamrab olingan. Xar bir mavzu bo‘yicha o‘quv materiallari tariflab berilgan va ushbu mavzuni to‘liq o‘zlashtirish hamda talabga muvofiq yetarli nazariy va amaliy bilimlarni egallash uchun zarur bo‘lgan hajmda taqdim etilgan. Dasturda O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi Respublika o‘lat profilaktika Markazining laborantlarini malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo‘riqnomalariga muvofiq, lozim bo‘lgan yangi bilimlar va ko‘nikmalarni (bilishi mumkin, bilishi lozim, bajara olishi kerak va qaysi amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirish lozim) yetarli darajada o‘zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

Maqsad.

Tibbiyot xodimlarining o‘ta xavfli infeksiyalar mikrobiologik tekshiruv bo‘yicha zamonaviy ilmiy va amaliy yutuqlar asosida kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, mahalliy sog‘liqni saqlash sharoitlarini hisobga olgan holda yuqumli kasalliklarning oldini olish, erta tashxislash va samarali davolash tamoyillarini o‘rgatishdan iborat.

Vazifalar.

Mutaxassislarning o‘ta xavfli infeksiyalar bo‘yicha zamonaviy nazariy bilimlarini yangilash va chuqurlashtirish;

Laboratoriya sharoitida bioxavfsizlik qoidalari va biosafety talablarini to‘liq ta‘minlash bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish;

Ichki va tashqi sifat nazorati tizimlarini xalqaro standartlar asosida tashkil etish va yuritish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish;

O‘ta xavfli infeksiyalar laborator diagnostikasi bo‘yicha mavjud va zamonaviy usullar (ekspress diagnostika usullari hamda molekulyar-biologik va serologik tekshiruvlar)ni qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirish;

Ekspress diagnostika usullarini amaliyotda to‘g‘ri qo‘llash bo‘yicha amaliy malakalarni shakllantirish;

O‘ta xavfli infeksiyalar diagnostikasida PZR, IFA va boshqa zamonaviy laborator tekshirish usullarini standart talablar asosida qo‘llash ko‘nikmalarini o‘zlashtirish;

O‘ta xavfli infeksiyalar laborator diagnostikasi bo‘yicha bayonnomalar, standart operatsion jarayonlar (SOP) va boshqa normativ hujjatlar bilan ishlash hamda ularga rioya etish ko‘nikmalarini shakllantirish.

Ta‘lim oluvchilar kontingenti:

“O‘ta xavfli yuqumli kasalliklar laboratoriyalari laboranti” ixtisoslashtirish o‘quv dasturi O‘zR SSV 24.09.2015 № 336 buyrug‘iga binoan, “Tibbiy - profilaktika ishi” yunalishidagi o‘rta tibbiyot o‘quv muassasalari bitiruvchilari, yoki birlamchi ixtisoslashtirish olganligi haqida tasdiqlovchi hujjatlari bo‘lgan davlat tibbiyot tashkilotlarining o‘rta laboratoriya mutaxassislari uchun mo‘ljallangan.

O‘quv dasturni o‘zlashtira olishi uchun zarur bo‘lgan tinglovchi kompetensiyasi:

Mikrobiologiya fanining nazariy asoslari va amaliy tamoyillarini bilish;

Infeksion patologiya, mikrobiologiya hamda mikroorganizmlar genetikasi bo‘yicha fundamental bilimlarga ega bo‘lish;

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi buyruqlari, klinik protokollar va amaldagi standartlar asosida amaliy faoliyat yurita olish;

Laboratoriya ishlari bo‘yicha umumiy xavfsizlik talablari, bioxavfsizlik qoidalari va laboratoriya standartlarini bilish hamda ularga rioya qilish ko‘nikmalariga ega bo‘lish;

Milliy va xalqaro standartlarni tahlil qilish hamda ularni laboratoriya amaliyotida qo‘llash kompetensiyalarini egallash.

Dasturning dolzarbligi:

O‘ta havfli infeksiyalar keltirib chiqaradigan yuqumli kasalliklarni profilaktikasi va tashhislash, zamonaviy yo‘nalishni qo‘llanishni kengaytirish, yuqori malakali va sifatli tibbiy xizmatni ko‘rsatishga yo‘naltirilgan tezkor, zamonaviy, protokollarga asoslangan sifatli yordam ko‘rsatish, aholi salomatligini saqlash, mustahkamlash, aholi orasida tibbiy madaniyatni oshirish, profilaktika ishlarini yuqori saviyada olib borishda, nazoratini zamonaviy modellarini qo‘llash motivatsiyasini oshirishga qaratilgan.

Dastur hajmi 288 kredit

O‘qish shakli: an‘anaviy ta‘lim (gibrid formatda)

Mashg‘ulotlarni o‘tish tartibi:

Kunduzgi o‘qish ishdan ajralgan holda

o‘qish kuniga 8 kredit, mashg‘ulotlar o‘tkaziladigan vaqt

9.00 - 15.20. tushlik 40 daqiqa.

o‘qish kuniga 6 kredit, mashg‘ulotlar o‘tkaziladigan vaqt

9.00 - 13.50. tushlik 40 daqiqa.

O‘qish tugagandan so‘ng beriladigan hujjat: o‘quv dasturni tamomlagan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga “O‘ta xavfli yuqumli kasalliklar laboratoriyalari laboranti” bo‘yicha Davlat namunasidagi guvohnoma takdim etiladi.

Rejalashtirilayotgan ta‘lim natijalaridan so‘ng egallashi lozim bo‘lgan kompetensiya: malakaviy xarakteristika bo‘yicha umumiy va malakaviy ko‘nikmalarini takomillashtiradi, kasbiy kompetensiyasi shakllanadi:

-O‘ta xavfli infeksiyalarning mikrobiologik diagnostikasida birlamchi ekish jarayonini amalga oshirish, optimal va boyitilgan oziqa muhitlarini to‘g‘ri tanlash hamda olingan koloniyalarning miqdoriy va sifat ko‘rsatkichlarini klinik ahamiyati nuqtayi nazaridan tahlil qilish;

-O'ta xavfli infeksiyalarning molekulyar-genetik va serologik diagnostika usullarini zamonaviy laborator texnologiyalar asosida qo'llash hamda natijalarni to'g'ri talqin qilish;

-Laborator tekshiruv protokollarini (bayonnomalarini) ishlab chiqish, shakllantirish va amaliyotga joriy etish ko'nikmalariga ega bo'lish;

-Serologik laborator tekshiruv natijalarini tahlil qilish, ularni klinik-epidemiologik jihatdan baholash va patologik jarayonlarni erta aniqlash;

-O'ta xavfli infeksiyalar diagnostikasida laborator patogenlar bilan ishlash jarayonida bioxavfsizlik talablariga rioya qilish, xavfli vaziyatlarni aniqlash va ularning oldini olish choralari ko'rish.

O'ta xavfli yuqumli kasalliklar laboratoriyalari laboranti ixtisoslashitirish kursi o'quv rejasi

№	Modul nomi va mavzular	Kredit	Ma'ruza	Amaliy yo'nalishdagi mashg'ulotlar			Attestatsiya
				Amaliy mashg'ulot	Laboratoriy a ishi	Seminar	
1	Modul. Zamonaviy Mikrobiologiya va Immunologiya: Fundamental Nazariya, Molekulyar Diagnostika va Laboratoriya Sifat Menejmenti.	18	6	6	6		
2	Modul. Zamonaviy epidemiologiyaning dolzarb masalalari: Yuqumli kasalliklar nazorati, tahlili va raqamli boshqaruv tizimlari.	20	6	8	4		2
3	Modul. Zoonoz infeksiyalar epizootologiyasi va vektor-biologiyasi: Fundamental asoslar, laboratoriya monitoringi va GIS-modellashtirish metodologiyasi.	24	6	10	6		2
4	Modul. Dezinfektologiya va tibbiy chiqindilar menejmenti: Infeksion xavfsizlik, sterilizatsiya va profilaktik tadbirlar metodologiyasi	26	6	12	6		2
5	Modul. I–II xavf guruhiga mansub patogenlar bilan ishlashda biologik xavfsizlik va himoya menejmenti: Metodologiya, xavfni baholash va	24	6	6	10		2

	amaliy xavfsizlik standartlari.						
6	Modul. O'ta xavfli infeksiyalar epidemiologiyasi va mikrobiologik diagnostikasi: Pandemik xavf-xatarlar tahlili, o'choqlar monitoringi va xavfsizlik protokollari.	24	6	6	12		
7	Modul. O'ta xavfli va tabiiy o'choqli infeksiyalar diagnostikasi: Klassik mikrobiologiyadan genomik nazorat va raqamli texnologiyalargacha	144	36	66	42		
Attestatsiya		8					8
JAMI		288	72	114	86		16

1. Modul. Zamonaviy Mikrobiologiya va Immunologiya: Fundamental Nazariya, Molekulyar Diagnostika va Laboratoriya Sifat Menejmenti.

Mikrobiologiya taraqqiyoti va tirik hujayralar klassifikatsiyasi tarixi. Viruslar. Bakteriyalar. Bakteriyalar sitologiyasi, fiziologiyasi va genetikasi. Bakteriyalarni ajratish va identifikatsiyasi umumiy prinsiplari. Immunitet tarifi, immunitet nazariyasining rivojlanishi bo'yicha tarixiy ma'lumotlar. Infeksion immunologiya. Mikroorganizmlar antagonizmi va antibiotiklar. Mikroorganizmlar genetikasi. Molekulyar-genetik usullar. Laboratoriya jarayoni sifat talablari.

2 Modul. Zamonaviy epidemiologiyaning dolzarb masalalari: Yuqumli kasalliklar nazorati, tahlili va raqamli boshqaruv tizimlari.

Umumiy epidemiologiyaning dolzarb masalalari va zamonaviy yo'nalishlari. Yuqumli kasalliklarning tarqalish qonuniyatlari, yuqish omillari va oldini olish chora-tadbirlari. Epidemiologik surishtiruv o'tkazish, kasallik holatlarini hisobga olish. Axborot almashish tartibi hamda epidemiologik nazoratni tashkil etish. Epidemiologik tahlil usullari. Yuqumli kasalliklar epidemiologik monitoringi axborot tizimi (YKEM). Vaksina logistikasini boshqarish tizimi (VLMIS) va Elektron emlash reestr (EIR). Tibbiy ko'rik axborot tizimi.

3 Modul. Zoonoz infeksiyalar epizootologiyasi va vektor-biologiyasi: Fundamental asoslar, laboratoriya monitoringi va GIS-modellashtirish metodologiyasi.

Epizootologiya fan sifatida. Epizootologiya fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Epizootologiyaning rivojlanish tarixi, uning yutuqlari. Epizootologiyani rivojlantirishda mahalliy olimlarning roli. Epizootologiya usullari. Chorvachilikni rivojlantirishning hozirgi bosqichida epizootologiyaning vazifalari. Inson salomatligini odamlar va hayvonlar uchun umumiy kasalliklardan himoya qilish. Kemiruvchilar oilasi, avlodlari, turlari. Ularning asosiy diagnostik belgilari. Obligat transmissiv va fakultativ transmissiv kasalliklar. Kana, burgalarni, bitlarni asosiy morfologik va biologik xususiyatlarini o'rganish, ektoparazitlarni yig'ish va

laboratoriyaga olib kelish tartibi. Transmissiv kasalliklar haqida umumiy tushunchalar. Kasallik qo'zg'atuvi va tashuvchilari biologiyasi, tashuvchilik mexanizmlarining umumiy xarakteristikasi. Transmissiv kasallik tashuvchilarning turlari va ularning o'ziga xos epidemiologiyasi. Model natijalarini qayta ishlash vositasi sifatida matematik modellashtirishda GIS dan foydalanish.

4 Modul. Dezinfektologiya va tibbiy chiqindilar menejmenti: Infeksion xavfsizlik, sterilizatsiya va profilaktik tadbirlar metodologiyasi

Dezinfektologiya yuqumli kasalliklar tarqalishini oldini olishdagi o'rni. Dezinfektologiya dolzarb masalalari, dezinfeksiya turlari (joriy, yakuniy va profilaktik), dezinfeksiya tadbirlarining mohiyati va ahamiyati. Joriy dezinfeksiya tadbirlari. Yakuniy dezinfeksiyaning mohiyati. Dezinfeksiya usullari – fizik, ximik. Sterilizatsiya tibbiy buyumlar va asbob-uskunalar tozalovda o'tkazishdagi qoidalari. Sterilizatsiyaning tibbiyot amaliyotida qo'llanilishi. Tibbiy chiqindilar bilan bog'liq normativ-huquqiy hujjatlar mazmuni. Tibbiy chiqindilarning turlari va toifalar bo'yicha tasnifi. Tibbiy chiqindilarni to'g'ri yig'ish, vaqtincha saqlash, tashish hamda xavfsiz usullar orqali zararsizlantirish tartiblari. Deratizatsiya, dezinseksiya tushunchalarining ta'rifi, usullari. Shaxsiy himoya vositalarining turlari va qo'llash qoidalari. Tibbiy chiqindilar hajmini hisoblash va belgilangan hisobot hamda ro'yxatga olish hujjatlarini to'ldirish tartibi.

5 Modul. I–II xavf guruhiga mansub patogenlar bilan ishlashda biologik xavfsizlik va himoya menejmenti: Metodologiya, xavfni baholash va amaliy xavfsizlik standartlari.

Laboratoriyalarda I-II xavflilik guruhiga mansub patogen biologik agentlar bilan ishlashni tashkil etish talablari. Biologik xavfsizlik va biologik himoya asoslari. I-II xavf guruhidagi PBA bilan ishlashda biologik xavfsizlik qoidalari, biologik xavfsizlik shkaflari. Amaldagi shaxsiy himoya vositalari (ShXV) turlari. Biologik xavfsizlik va biologik himoya tushunchalar. patogen biologik agentlarni xavf guruhlari bo'yicha tasniflash. I–II xavflilik guruhiga mansub mikroorganizmlarning xususiyatlarini tahlil qilish. Laboratoriya sharoitida biologik xavflarni aniqlash va baholash.

6 Modul. O'ta xavfli infeksiyalar epidemiologiyasi va mikrobiologik diagnostikasi: Pandemik xavf-xatarlar tahlili, o'choqlar monitoringi va xavfsizlik protokollari.

O'lat epidemiologiyasi va profilaktikasi. Vabo epidemiologiyasi va profilaktikasi. Kuydirgi epidemiologiyasi va profilaktikasi. Brutsellyoz epidemiologiyasi va profilaktikasi. Ichak iersinioz. Gemorragik isitmalar (QKGI misolida) epidemiologiyasi va profilaktikasi O'ta xavfli infeksiyalarni mikrobiologik tashxisi. Tezkor diagnostika usuli. Pandemiya va endemiyaning kelib chiqish sabablari. O'ta xavfli infeksiyalar o'chog'ida epidemiologik taxlil. O'ta xavfli infeksiyalar ishlash tartib qoidalari.

7 Modul. O'ta xavfli va tabiiy o'choqli infeksiyalar diagnostikasi: Klassik mikrobiologiyadan genomik nazorat va raqamli texnologiyalargacha

O'ta xavfli, tabiiy o'choqli va zoonoz yuqumli kasalliklarning epidemiologiyasi, etiologiyasi, klinikasi, diagnostikasi, profilaktikasi va epidemiyaga

qarshi chora-tadbirlari. Kokklar va ichak infeksiyalarining laborator tashxisoti. O'lat va psevdotuberkulez laborator tashxisoti. Vabo laborator tashxisoti. Kuydirgi laborator tashxisoti. Qoraoqsoq laborator tashxisoti. Tulyaremiya laborator tashxisoti. Ichak iersinioz laborator tashxisoti. O'ta xavfli yuqumli kasalliklar qo'zg'atuvchilariga gumon qilingan, laboratoriyaga kelib tushgan namunalar bilan ishlash. Laboratoriyada favqulodda holatlar (avariya – uning turlari) va ularda harakat ketma - ketligi. Laboratoriya tashxisoti natijalarini epidemiologik xizmatga taqdim etish. Laboratoriya ma'lumotlarining epidemiologik tahlildagi o'rni. Ekspress-testlar va ularning o'ta xavfli infeksiyalarda qo'llanilishi. Biosensor va mikroflyuid tizimlarining laboratoriya tashxisotidagi istiqbollari. Portativ laboratoriya uskunalarining imkoniyatlari. Klassik PZR va Real-time PZR usullarining o'ta xavfli infeksiyalarda qo'llanilishi. Genetik markerlar asosida qo'zg'atuvchilarni identifikatsiya qilish. Molekulyar tashxisotda kontaminatsiyani oldini olish. Genomik nazorat va sekvenirlashning ahamiyati. Serologik tashxisot, O'ta xavfli infeksiyalarda antigen va antitanalarni aniqlash: IFA, RIF, RA, RNGA, RNAg, RNAt usullarining qiyosiy tahlili. Serologik natijalarni baholash va interpretatsiya qilish. Kross-reaksiya va noto'g'ri ijobiy natijalar muammosi.

Attestatsiya

- boshlang'ich test
- oraliq nazorat
- yakuniy test
- yakuniy attestatsiya

Elektron shaklda taqdim etiladi

Dasturni amalga oshirishning tashkiliy-pedagogik ta'minoti

O'quv-amaliyot bazasi: Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi. Chilonzor tumani. Bunyodkor kuchasi 46 uy.

Respublika o'lat profilaktika markazi. Shayxontoxur tumani. E.Boboxonova ko'chasi 2 uy.

Dastur bo'yicha auditoriya mashg'ulotlarini o'tkazish uchun zarur jihozlar ro'yxati: ma'ruza o'tkazish xonasi, stol, stullar, kompyuter, proektor, doska, flipchart, marker. Amaliy mashg'ulotlar uchun zamonaviy jixozlangan laboratoriya. Ozuka muxitlari.

Modullar bo'yicha tavsiya qilinadigan o'quv uslubiy hujjatlar-qo'llanma, protokol, milliy standart, tarqatma materiallar, nazorat savollari, qo'shimcha adabiyotlar, situatsion masalalar, elektron nus'hada saqlanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Справочник по особо опасным инфекциям. Черкасский Б.Л. - Москва 2018г
2. Медицинская микробиология, вирусология иммунология. Под редакцией академика НАН и НАМН Украины В.П.Широбокова /Винница Новая Книга 2018

3. Лабинская А.С., Блинкова Л.П., Ещина А.С., Анкирская А.С., "Частная медицинская микробиология с техникой микробиологических исследований" Москва 2020

4. Покровский В.И., Пак С.Г., Брико Н.И., Данилкин Б.К. «Инфекционные болезни и эпидемиология» 3-е издание, Москва 2016г

5. Biosafety in Microbiological and Biomedical Laboratories (BMBL) 5th Edition [HHS Publication No.(CDC) 5-th ed.,October 2018

6. Брико И.Н., Покровский «Эпидемиология», М.: ГЭОТАР - Медиа, 2015г, 368 с

7. Полежаева Г.Ц., Дзюба Г.Т., Скурихина Ю.Е. «Медицинская паразитология». Москва 2017г.

8. Мяндина Г. И., Тарасенко Е. В. «Медицинская паразитология». Учебное пособие М.: Практическая медицина 2015г 256с

9. Маннапова Р.Т. «Микробиология и микология. Особо опасные инфекционные болезни, микозы и микотоксикозы». Москва, 2020г с. 384.

10. Радченко Е.А., Абдикеримов М.М., Айткулуев Н.С. [и др.], «Особо опасные инфекции». Учебно-методическое пособие. Бишкек 2018г. с 119.

11. Chinese Center for Disease Control and Prevention. Guidelines for Personal Protection of Specific Groups [EB/OL]. (на китайском языке) (2020-03-09)[2020-03-15]

12. "WHO Guidance on Regulations for the Transport of Infectious Substances 2019 - 2020" (Рекомендации ВОЗ по правилам перевозки инфекционных материалов, 2019-2020 гг.). <https://www.who.int/ihr/publications/WHO-WHE-CPI-2019.20/en/>

13. Infection prevention and control of epidemic- and pandemic-prone acute respiratory infections in health care. WHO guidelines. Geneva: World Health Organization; 2014

14. (https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/112656/9789241507134_eng.pdf, по состоянию на 11 февраля 2020 г.).

15. ВОЗ. «Протокол исследования первых случаев заболевания новой коронавирусной инфекцией 2019 г. (COVID-19) и контактов». (First Few X - FFX). 2020г., 82 стр. [file:///C:/Users/USER/AppData/Local/Temp/Rar\\$DIa0.094/2nd%20version%20of%20the FFX p rotocol copyedited-ru.pdf](file:///C:/Users/USER/AppData/Local/Temp/Rar$DIa0.094/2nd%20version%20of%20the FFX p rotocol copyedited-ru.pdf)

16. Руководство по борьбе с инфекционными заболеваниями Автор: Дэвид Л. Хейманн, под ред. Издатель: Американская ассоциация общественного здравоохранения. 20 Январь 2015 .- С.729

Internet saytlar.

<http://lex.uz>. — O‘zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari to‘g‘risidagi ma’lumotlar milliy bazasi.

<https://gov.uz/oz/sanepid/pages/sanitariya-va-gigiena-me-yorlari-hamda-qoidalari>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> _Pubmed ma’lumotlar bazasida sog‘liqni saqlash ma’lumotlarini qidirishning universal tizimi AQSh milliy tibbiyot kutubxonasining elektron resurs bazasi.

<https://www.who.int>. -Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti
<https://www.who.int/ru/publications/i/item/9789241580496>. Xalqaro sog‘liqni
saqlash qoidalari (2005)
<https://www.biosecuritycentral.org>
<https://russian.iomcworld.org/scholarly/biological-safety-journals-articles-ppts-list-2159.html>
www.epidemiolog.ru
<https://biosafety.kz/>
<https://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/3877/3/Particularly%20dangerous%20infections.pdf>
<https://www.nfid.org/infectious-diseases/>